Posesijos kiemas tarp pastatų XVII a. išgrįstas akmenimis. Grindinio paviršiuje išryškėjo įgilinti lietaus vandens nutekėjimo latakai. Jais vanduo nutekėdavo į dabartinę T. Daugirdo gatvę.

Tyrimų metu surinktas nemažas kiekis XV-XVII a. datuotinos buitinės keramikos, puodynių ir plokštinių koklių fragmentų. Retesnių išskirtinių radinių nerasta. Rinkinyje vyrauja dažnai randami ir būdingi Kauno senamiesčio kultūriniams sluoksniams radiniai.

Aleksandras Vaškelis

Pastato Kaune, T. Daugirdo g. Nr. 4 tyrinėjimai 1992 metais

Kauno PRPI tęsė gyvenamojo namo Kaune, T. Daugirdo gatvėje Nr. 4, archeologinius tyrimus. Ankstesnių architektūrinių ir archeologinių tyrimų metu paaiškėjo, kad dabar stovintis triaukštis pastatas po XIX a. rekonstrukcijos savo tūriu apjungė du XVI a. antroje pusėje statytus namus. Jie stovėjo gretutinėse posesijose, buvo glausti šonais ir orientuoti galais į V - dabartinę T. Daugirdo gatvę. Pastatas ir jo teritorija tyrinėti 1976, 1984 ir 1989 m.

1992 m. kasinėta pastato viduje, jo Š dalyje, kur 1989 m. rasti XVII a. antroje pusėje užpilti senojo XVI a. Š namo rūsiai. Pastato restauracijos projekte numatyta šiuos rūsius atkasti ir pritaikyti šiandienos poreikiams.

Istorines žinias apie senąjį Š namą surinko PRPI istorikas J. Oksas. Jo žiniomis, šis mūrinis dviaukštis pastatas anksčiausiai paminėtas 1589 m. Kauno magistrato akte. Pastatas stipriai nukentėjo 1655-1661 m. karo metu. 1663 m. sklypo intromisijos akte rašoma, kad po Maskvos karo sudeginti ir iš dalies nugriauti

posesijos pastatai atiteko Valansevičių dukrai ir žentui bajorui J. Dobžijalovskiui. Po karo Dobžijalovskių šeima gyveno labai skurdžiai. Jie dažnai skolindavo pinigus, įkeisdami savo sklypą su sugriautais pastatais. Nemaža skolų pasižadėjimų įrašyti į magistrato aktų knygas. Šie aktai atspindi pastato palaipsnį griuvimą. 1686 m. užstatomas iš dalies sugriautas namas ("kamenica"). 1727 m. akte rašoma apie tuščią, apleistą, visiškai sugriautą namą, o 1752 m. Elena Dobžijalovskaitė už neapmokėtas tėvų skolas perleidžia Jezuitų ordinui savo sklypą su pastato griuvėsiais ("rudera").

1992 m. ištirtas 130 kv. m plotas. Jame atidengtas mūrinio pastato rūsys ir nuo jo į R stovėjęs tokio pat pločio pastatas be rūsio - bravoras. Rūsyje buvo dvi rūsinės patalpos, naudotos sandėliavimui, ir laiptinė iš kiemo tarp jų. 6x7,3 m dydžio V patalpa prie gatvės buvo perdengta medine sijų perdanga. R - 6x3,7 m patalpa ir 1,2 m pločio laiptinė perdengtos cilindriniais skliautais. Rūsio grindų paviršius po pastatymo buvo natūralus geologinis žvyras. Jis pasiektas 3,7 m žemiau dabartinių I aukšto grindų lygio. Visose patalpose virš žvyro statybos metu susidarė kalkių skiedinio ir smulkių plytų nuoskalų sluoksnis. Po statybos rūsys nebuvo išgrįstas. Ilgainiui virš žvyro susiklostė tamsus melsvai pilkas 25-30 cm storio juodžemio sluoksnis. Jame rasta puodynių koklių fragmentų, padengtų žalia glazūra, plonasienių glazūruotų puodų šukių profiliuotais pakraščiais bei dekoruotų lėkščių gabalų įvairiaspalvėmis glazūromis. Remiantis radiniais, sluoksnio susidarymo laiką galima manyti buvus XVI a. antroje pusėje - XVII a. pirmoje pusėje. Virš šio sluoksnio ryškūs didelio gaisro pėdsakai. Istorinė archyvinė medžiaga leidžia nustatyti gaisro datą - 1655 m. rugpjūčio mėnuo. Tada į miestą įsiveržė Maskvos kariuomenė. Vakarinėje rūsio patalpoje virš aslos rasta

suanglėjusių tašytų 35-40 cm storio rąstų ir 3-4 cm storio lentų gabalų. Tai sudegusios rūsio perdangos liekanos. Sudegęs pastatas 1655-1752 m. laikotarpiu stovėjo neremontuojamas. Rūsių patalpos palaipsniui užpiltos. Susidariusiame supiltiniame 3,7 m storio klode ryškiai išsiskiria keturi užpylimo etapai.

Atkasto rūsio sienose atidengtos architektūrinės detalės -švieslangiai, nišos, durų angos ir t. t. Patalpoje į R nuo rūsio išliko nenuardytas 2,1 m storio XV-XIX a. kultūrinių sluoksnių klodas. Virš įžemio fiksuotas 15-20 cm storio ariamos žemės sluoksnis. Aukščiau jo, per XV-XVI a. formavosi ryškūs gyvenamos posesijos kiemo sluoksniai. XVI a. gale - XVII a. pradžioje šioje vietoje pastatomas ūkinis pastatas - bravoras. Jo vietoje atidengtos ūkinių-gamybinių krosnių liekanos. ŠV kampe, prie rūsio sienos ir naujai sumūrytos ugniasienės, atkasti dviejų apvalių 1,5-1,6 m skersmens krosnių pamatai. R bravoro patalpos dalyje atkasta didelė mūrinė stačiakampė krosnis (pusrūsis). Jos išorės plotis - 5,3 m, plotis - 3,6 m. Mūrinių sienų storis 65-75 cm. Š statinio sienoje buvo įėjimas ir laiptai iš kiemo. Krosnies vidus su pertvarine sienute ir pakura padalinta į dvi patalpas. Š patalpa - 1,4x2,4 m dydžio, grįsta lauko akmenimis. Matyt, ji naudota kaip tambūras ir malkinė. Už pertvarinės sienelės buvo 2,3x2,4 m dydžio patalpa, kurioje kūrenta ugnis. Visas statinys perdengtas cilindriniu skliautu, kuris buvo iškilęs 30-40 cm virš buvusių grindų lygio. Krosnies užpylime rasta labai daug perdegusių, suskilusių nuo karščio akmenų. Sprendžiant iš radinių, krosnies patalpos užpiltos XVII a. antroje pusėje. Krosnis galėjo būti naudota javams džiovinti, pirčiai, o gal ir patalpai šildyti. Dar trys tokio tipo krosnys rastos tyrinėjant 6-to kvartalo R dalį. Visos jos stovėjo bravorų patalpose. Gausiau radinių surinkta valant užpiltas rūsio ir krosnies - pusrūsio patalpas. Tai XVII a. buitinės

keramikos šukės ir kokliai bei jų fragmentai. Dauguma plokštinių, karnyzinių ir frizinių koklių padengti žalia glazūra arba neglazūruoti. Jie dekoruoti stilizuotu augaliniu ir geometriniu ornamentu.

Gintautas Zabiela

Žvalgomieji tyrinėjimai Molėtuose

Istoriniuose šaltiniuose Molėtai minimi nuo 1387 m. Iki XVIII a. pab. miestelis priklausė vyskupams. Nepaisant senos Molėtų istorijos, iki pat paskutinio laiko nėra nustatytos jo kultūrinio sluoksnio paplitimo ribos, nebuvo jokių archeologinių tyrinėjimų.

1993 m. Molėtų centre, Vilniaus g. 42-5O, buvo tiesiamos komunikacinės trasos į naujai pastatytą "Lelijos" kavinę-parduotuvę. Šios trasos vietoje vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai yra pirmas kuklus mėginimas kalbėti apie Molėtų raidą. Iš viso ištirta apie 22O kv. m plotas.

Ankstesnis Molėtų miestelis glaudėsi arčiau bažnyčios. Reljefo paviršius buvo labai nelygus, gilios griovos leidosi Siesarties link. XIX-XX a. jis buvo smarkiai niveliuotas. Ties namo Vilniaus g. 42 ŠR galu rasta užpilta 2O m pločio iki 2,8 m gylio griova. Į ją viduramžiais buvo verčiamos šiukšlės ir taip po truputį lyginamas paviršius. Griovoje surinkta žiestos neglazūruotos keramikos, puoštos bangelių ornamentu, žaliai glazūruotų bei neglazūruotų koklių fragmentų, patinuoto stiklo gabalėlių. Tamsioje riebioje šiukšlyno žemėje buvo gausu gyvulių kaulų, degintų akmenų, degėsių, nesutrūnijusios medienos liekanų. Visi šie radiniai datuoja-